

Amsterdam veronachtzaamt fresco's van de middenstand

DOSSIERS

Thema [Muurvlakte te huur \(rubriek\)](#)

In de eerste aflevering van deze serie, die verscheen in het januarinummer van vorig jaar, schreven wij dat dit een riskante rubriek ging worden: de muurreclame die wij hadden uitverkoren, kon door sloop of renovatie al weer uit het straatbeeld zijn verdwenen op het moment dat de betreffende aflevering zou verschijnen. De muurreclame waarmee we begonnen, ging over het 'kopje thee van De vries'; dat zit vandaag weer verborgen achter een reclame bord. In verschillende gemeenten in Nederland zou er voor dat kopje thee allang actie zijn gevoerd. In Utrecht is bijvoorbeeld een recordaantal van veertig geschilderde muurreclames gerestaureerd, in hartje Culemborg prijst een glanzend herstellende Miss Blance haar Cigarettes aan, in Leiden is ook een reeks muurreclames gerestaureerd, en langs het spoor in Delft ontwaart de treinreiziger een fraai opgeknapte Ranja-reclame. Zo zijn er meer plaatsen waar, door toedoen van gemeente, comités, stichtingen en sponsors, dit erfgoed in ere wordt gehouden, want ook reclame is erfgoed. Dat bleek in 200 toen de tentoonstelling 100 jaar reclamehielden in de Beurs van Berlage tienduizenden bezoekers trok. En ook weer dit jaar, toen onder de naam ReclameArsenaal een website werd geopend, verwijzend naar tachtig historische reclamecollecties. De meeste publiciteit trekt het Comité Muurreclames Kampen, dat een bonte verzameling reclames heeft hersteld. Een wandelroute voert langs de "fresco's van de middenstand", en de gemeente maakte op haar website goede sier mee. Ook al met de nodige tamtam werd onlangs in Leidschendam een gewetensvol gerestaureerde muurreclame van Rynbende Genever onthuld. Een initiatief van de Stichting Haags Industrieel Erfgoed, die al jaren actief is. In 1979 werd de Haagse gevelreclame zelfs een tentoonstelling waard geacht in het prestigieuze Gemeentemuseum. "Amsterdam is de minst interessante stad in dit opzicht," vindt Peter Nijhof die bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg het industrieel erfgoed onder zijn hoede heeft en al jaren ijvert voor het behoud van muurreclames. Als het om geschilderde reclames gaat, had Amsterdam heel wat moois, maar dat is alleen nog te zien op oude foto's. mede op Nijhofs initiatief werd in 1999 de in Kampen gevestigde landelijke Stichting Tekens aan de Wand opgericht. Deze stichting komt in 2002 met een boek over muurreclames en een reizende tentoonstelling. Het boek en de tentoonstelling werden in oktober aangekondigd op de eerste bijeenkomst van een nieuw Landelijk Platform Muurreclames in de raadszaal, van hoe kan het anders, Kampen. Op korte termijn start de stichting een landelijke actie om in elke provincie een muurreclame te restaureren, in de verwachting daarmee het enthousiasme voor de zaak in meer gemeenten aan te wakkeren. De gevel in het Limburgse Valkenburg waarop naast elkaar en over elkaar heen dertig reclames te herkennen zijn, maakt goede kans het paradeaardje van de actie te worden. Maar wat let Amsterdam om ook een gooi te doen? Onze serie van de afgelopen twee jaar, die met deze aflevering ten einde komt, bewijst dat het hier echt niet zó treurig gesteld is. Wel zou in andere gemeenten een gaaf bewaarde reclame als die Van Haren schoenen in de Amsterdamse Ter Haarstraat (Ons Amsterdam, september 2001) allang zijn gerestaureerd en als pronkstuk worden gekoesterd. Een historisch juweel als onze aller oudste bewaard gebleven muurreclame, die in de Korsjespoortsteeg voor Het Centrum en De Volkscourant (Ons Amsterdam, juli/augustus 2001): ze zouden er elders hun vingers bij aflikken. Niet alleen het pand in de Korsjespoortsteeg, ook Marnixstraat 140 et zijn reclame voor Vorrinks bakkerij (november 2000), stond enkele maanden geleden in de steigers. Weer een 'opknopbeurt' waarbij een muurschildering verdwijnt? Dat er in Amsterdam wel degelijk is mogelijks is, bewijst de Maatschappij Stadsherstel. Bij restauraties probeert deze de aanwezige muurreclames en andere sporen van het vroeger gebruik van een pand te ontzien, te herstellen of anderszins onder te brengen in een museum. Aan dit beleid danken wij onder meer het behoud van het colaflesje van Van Wees op het Kadijksplein van het curieuze opschrift Fijnstrijkerij "Van Buiten" op Kerkstraat 328. Zo kan opknappen ook. Maar wie maakt zich er sterk voor?

Drs. M. Harlaar, drs. R. Hengeveld, drs. J.P. Koster en drs. A Roos doen historisch onderzoek. Zij publiceerden onder meer *Stille getuigen* (1998) en *Voorwaarts in bataille* (2000).

December 2001